Повшедна І.М., *викладач іноземної мови (за професійним спрямуванням) Вищого професійного училища Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (м. Вінниця)*
Вітюк В.П., *методист навчально-методичного відділу Вищого професійного училища Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (м. Вінниця)*

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ РАДІОТЕЛЕФОНІСТІВ ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ

У зв`язку з інтеграцією України в Європейський Союз, формуванням спільних культурних, економічних, політичних відносин надзвичайно важливою на сьогодні є реалізація комунікативного підходу під час вивчення іноземних мов, який передбачає побудову процесу навчання як моделі реальної комунікації за допомогою одного з найрезультативніших проявів мовленнєвої активності, складовою якої є вміння граматично та лексично правильно формувати діалоги.

Зважаючи на постійне та стрімке розширення міжнародних контактів та міжнародну співпрацю, іноземці в Україні можуть стати свідками або учасниками надзвичайної ситуації та звернутись за допомогою до підрозділів Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту.

Саме тому в роботі радіотелефоністів пожежно-рятувальних підрозділів особливого значення набуває їхня комунікативна компетенція щодо розуміння іноземців в умовах телефонного спілкування, а також формування навичок діалогічного мовлення, що забезпечить адекватне реагування на телефонне звернення. Такий комунікативний підхід через діалогічне мовлення у підготовці кваліфікованих робітників за професією «Радіотелефоніст» реалізується на уроках іноземної мови (за професійним спрямуванням) у Вищому професійному училищі Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (м. Вінниця).

Навчання радіотелефоністів іноземній мові здійснюється за Спеціалізованою програмою курсу англійської мови для працівників диспетчерських служб територіальних органів управління ДСНС України.

Згідно з принципом комунікативності у вивченні іноземної мови засвоєння мовного матеріалу (граматичного, лексичного, фонетичного, орфографічного) відбувається комплексно, що дозволяє забезпечити продуктивне спілкування іноземною мовою.

Впровадження комунікативного підходу у вивченні іноземної мови (за професійним спрямуванням) має очевидні переваги, адже він базується на таких засадах, як:

- провідною метою навчання є спілкування, оскільки оволодіння уміннями і навичками спілкуватися в усній формі відповідно до мотивів

мовленнєвої поведінки у типових сферах допоможе вчасно реагувати на телефонне звернення та уникнути комунікативного бар'єра у спілкуванні з іноземцем. Більше того, сформувавши базові механізми іншомовного спілкування, майбутні радіотелефоністи зможуть розвивати і удосконалювати їх і надалі, використовуючи не лише у професійних цілях, але й у повсякденному житті;

- учні, курсанти, слухачі створюють ситуаційні діалоги, виконуючи ролі як постраждалого, так і радіотелефоніста. Таким чином, вони засвоюють вивчене у нових контекстах та одночасно активізують лексичний і граматичний матеріал;
- мова вивчається природно, відтворюючи реалії життя.

Такий підхід, завдяки своїй багатогранності та функціональності, не просто навчає мові, – він навчає користуватися мовою.

Слід зазначити, що формування та розвиток комунікативної спроможності майбутніх радіотелефоністів не можливі без якісного опанування курсантами, учнями, слухачами діалогічного мовлення.

Виділяють декілька основних комунікативних функцій діалогічного мовлення, і, залежно від типу діалогу, кожна з цих функцій відіграє свою провідну роль. Серед найважливіших комунікативних функцій діалогічного мовлення можна виділити:

- запит інформації – повідомлення інформації;
- пропозиція – прийняття / неприйняття запропонованого;
- обмін судженнями / думками / враженнями;
- взаємопереконання / обгрунтування власної точки зору.

Відповідно розрізняють наступні типи діалогів: діалог-розпитування, діалог-домовленість, діалог-обмін враженнями (думками), діалог- обговорення (дискусія).

Основними критеріями достатньо сформованих навичок та вмінь вести діалог є наступні:

- уміння граматично та лексично правильно розпочинати діалог, вживаючи відповідну ініціативну репліку (повідомлення, спонукання, запитання);
- уміння розпізнавати суттєво важливу інформацію під час детальної телефонної бесіди, а також розуміти більшість суттєвих деталей у ході телефонного спілкування, що пов'язане з професією;
- уміння швидко реагувати на репліку співрозмовника, продукувати чіткий діалог професійного спрямування, використовуючи репліки, що мають різні комунікативні функції;
- уміння підтримувати розмову, додаючи до репліки-реакції свою ініціативну репліку;
- уміння адекватно поводитись у професійних ситуаціях під час телефонного спілкування;

- уміння стимулювати співрозмовника до висловлювання, виражаючи свою зацікавленість за допомогою реплік оцінювального характеру;
- уміння продукувати діалогічні єдності різних видів.

З метою впровадження у навчальний процес із підготовки радіотелефоністів комунікативного підходу через діалогічне мовлення викладачем Повшедною І.М. розроблено збірник опорних діалогів із предмета «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)».

Збірник містить зразки ймовірних телефонних діалогів радіотелефоніста пожежно-рятувального підрозділу з іноземцями, котрі повідомляють про надзвичайну подію, та служить для формування навичок діалогічного мовлення англійською мовою з метою забезпечення швидкого реагування на телефонне звернення. Користуючись збірником, майбутні радіотелефоністи можуть практикувати діалогічне мовлення з тем: «Виникнення пожежі», «Дорожньо-транспортна пригода», «Пошкодження мереж електропостачання» тощо.

В табл. 1 наведено фрагмент діалогу-розпитування, який є прикладом вивчення іноземної мови із застосуванням комунікативного підходу.

Таблиця 1 – Фрагмент діалогу-розпитування радіотелефоністом англійською мовою

A Fire	Пожежа
Operator: The State fire rescue department № 1. Operator sergant Evgen Ivanets.	Радіотелефоніст: Державна пожежно-рятувальна частина № 1. Радіотелефоніст сержант Євген Іванець.
Witness: There is a fire.	Свідок: Сталася пожежа.
Operator: Where is the fire? (What is the address?)	Радіотелефоніст: За якою адресою сталася пожежа?
Witness: Soborna Street, 5.	Свідок: Вулиця Соборна, 5.
Operator: Is the fire in the private house or in the flat?	Радіотелефоніст: Пожежа у приватному будинку чи в квартирі?
Witness: In the private house.	Свідок: У приватному будинку.
Operator: Introduce yourself, please.	Радіотелефоніст: Відрекомендуйтесь, будь ласка.
Witness: It's Tom Smith.	Свідок: Том Сміт.
Operator: What is your telephone number?	Радіотелефоніст: Який Ваш телефонний номер?
Witness: It's 096 258 27 08.	Свідок: 096 258 27 08.
Operator: How many people are in the house?	Радіотелефоніст: Скільки людей в будинку?
Witness: Seven.	Свідок: Семеро.
Operator: Are they children or adults?	Радіотелефоніст: Це діти чи дорослі?
Witness: Four children and three adults.	Свідок: Четверо дітей та троє дорослих.
Operator: How many people are injured?	Радіотелефоніст: Скільки постраждалих?
Witness: Three.	Свідок: Троє.

Таким чином, саме завдяки опануванню діалогічного мовлення курсанти, учні та слухачі матимуть достатній рівень знань з іноземної мови, який створить необхідну комунікативну спроможність радіотелефоніста вести телефонну розмову з іноземцями, уникаючи комунікативного бар'єра.

Сербин В. А., *начальник навчального пункту АРЗ СП У ДСНС України у Черкаській області;*
Покалюк В. М., *начальник кафедри фізико-хімічних основ розвитку та гасіння пожеж ЧІПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України*

ПІДВИЩЕННЯ ДІЄВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ПОЖЕЖНО-РЯТУВАЛЬНИХ ПІДРОЗДІЛІВ

На сучасному етапі професійна діяльність особового складу оперативних розрахунків пожежно-рятувальних підрозділів (постів, частин, загонів) характеризується збільшенням кількості завдань, що стоять перед ними, розширенням спектру виконуваних робіт і вдосконаленням методів їх здійснення, в тому числі за рахунок мобільності фахівців і підвищення якості виконуваних робіт. Також необхідно враховувати умови сучасного соціального та економічного розвитку суспільства. Практика показує, що на сьогоднішній день найбільш мобільною, технічно оснащеною та підготовленою структурою, що забезпечує ліквідацію надзвичайних ситуацій та їх наслідків, є Оперативно-рятувальна служба цивільного захисту ДСНС України, до складу якої входять аварійно-рятувальні формування, зокрема аварійно-рятувальні загони спеціального призначення та державні пожежно-рятувальні підрозділи (загони, частини, пости).

У зв'язку з цим для виконання поставлених завдань виникає об'єктивна потреба у висунення підвищених кваліфікаційних вимог до пожежних-рятувальників – фахівців, які безпосередньо беруть участь у здійсненні оперативних дій: гасінні пожеж, ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків, проведенні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, наданні допомоги постраждалому населенню та ін. Щоб досягти виконання зазначеного обсягу робіт у період гасіння пожеж і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій на об'єктах економіки, необхідно підвищити якість професійної підготовки особового складу рятувальних підрозділів.

Професійна підготовка особового складу підрозділів цивільного захисту – організований та цілеспрямований процес оволодіння особами рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту знаннями, уміннями та навичками, необхідними для виконання професійно-службових завдань.

В нашому дослідженні ми тлумачимо поняття «професійна підготовка особового складу пожежно-рятувальних підрозділів» як процес навчання